

Sølen verneområdestyre
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Saksbehandler Hilde Nystuen

Vår ref. 2023/2811 432.0

Deres ref.

Dato 31.08.2023

Sølen verneområdestyre - møteinnkalling 06.09.2023

Møtested: Romestad/Søvollen
Forvaltningsknutepunktet
Dato: 5- 6. september 2023

Dagsorden

Tid	
5. September	<p>Kl. 18.00. Omvisning i kulturminneparken, orientering om reiselivsbedriften og middag på Søvollen seter. www.romenstad.no</p> <p>Overnatting er bestilt for Inger Torunn og Erik på Romenstad (på garden nede på Unset)</p>
6. september	<p>Kl. 08.30. Oppmøte forvaltningsknutepunktet, kommunehuset i Rendalen Vedtaksaker (formell sakliste), drøftings- og orienteringssaker Kl. 10.00-15.00: Befaring innover fjellet.</p> <p><u>Temaer og stoppesteder på befaringsen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rendalstunet. Hovedinnfallsport. • Misterdalen. Her skal vi se på erosjonssikring i Mistra sammen med entreprenør, utfordringer og muligheter ift tiltak i skjøttsplanen for seterlandskapet og hogst innenfor landskapsvernområdet. • Skånborke. Befaring feltet hvor det er tatt ut buskfuru sammen med SNO og temaer ift skjøttsplan. • Stonga. Tema parkering innover fjellet. • Horndalen. Tema ift skjøttsplan. • Nysetra. Tema ift skjøttsplan og befare gjennomførte byggetiltak på seterhus. • Mefurua. Tema ift besøksstrategi.

	Kl. 15.00 – 20.00 - « <i>Hvordan redde ei gammel løe ved enkle hjelpemidler</i> ». Engetunet nede i bygda – arrangement ved bygningsvernrådsgiver Staffan Andersson (Anno Musea i Nord Østerdalen).
--	---

Saksinnstilling og saksdokumenter er vedlagt. Eventuelt frafall meldes snarest til verneområdeforvalter, på tlf.nr: 90 12 33 02 eller epost: hilde.nystuen@statsforvalteren.no.

Rendalen, 31.08.2023

Med hilsen

Hilde Nystuen
verneområdeforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift.

Kopi til:
Erik Ola Helstad SNO

Sakliste vedtaksmøte

ST-sak	Type sak	Arkivsak
19/2023	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste	
20/2023	Referatsaker – delegerte saker	
	Vedtaksaker	
18/2023	Sølven verneområdestyre – innspill til høring – kommuneplanens arealdel 2023 – 2033 –Rendalen kommune	2021/4632
	Drøftings- og orienteringssaker	
21/2023	Erosjonssikring Mistra	
22/2023	Status tiltak og prosjekter <ul style="list-style-type: none"> - Tiltaksmidler og bestilling SNO tjenester 2023 - Skjøtselsplan for helhetlig kulturlandskap - Besøksstrategi - Forvaltningsplan Fuggdalen NR - myrrestaurering	
26/2023	Orienteringssaker	
27/2023	Møteplan høsten 2023	
28/2023	Eventuelt	

Arkivsaksnr: 2023/

Saksbehandler: Hilde Nystuen

Dato:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Sølen verneområdestyre	19/2023	06..09.2023

Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Innstilling til vedtak:

Møteinnkalling og sakliste godkjennes

Behandling:

Vedtak:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Sølven verneområde styre	20/2023	06.09.2023

Referatsaker – Delegerede saker

Referat saker og delegerede saker i perioden 12.04.2023 – 31.08.2023

Innstilling til vedtak:

Sølven verneområde styre tar de refererte sakene og delegerede sakene til etterretning:

Referatsaker:

	Referat saker og delegerede saker	
18.04.2023	Melding om politisk vedtak – motorferdsel i utmark § 6 – oppsyn av vei – Søndre Sølendalsveien veilag SA	2023/2891
20.04.2023	Delegert vedtak – Sølven LVO – dispensasjon motorferdsel – tilsyn Sølendalsveien – Søndre Sølendalsvei Veilag SA	2023/2891
16.04.2023	Geir Bjørn Mømb – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/12007
16.04.2023	Geir Jensen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/9804
13.04.2023	Knut A. Heiberg – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/415
12.04.2023	Ole Martin Heiberg – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/1721
19.04.2023	Kopi - Statskog SF – grunneiers tillatelse til utplassering av stolper – Stolejakten i Rendalen	2022/10096
19.04.2023	Jørn Heiberg – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/1133
26.04.2023	Statskog- kjørejournal vinteren 2023 – skiløyper – Sølven LVO	2022/1315
18.04.2023	Kjell Olav Huseby – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/11580
23.04.2023	Rønnaug Økseter – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/1307
18.04.2023	Ola S Undseth – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/12954
13.04.2023	Erik Løsåmoen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/1656
23.04.2023	Jens Erik Høye – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/12129
24.04.2023	Jørn Ketil Sandbakken – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/321
24.04.2023	Gunnar Nordenget – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/11582
17.02.2023	Jostein Haugseth – Uttalelse til skjøtselsplan – Sølven LVO	2022/8010
24.03.2023	Ingunn Høye Bull - Uttalelse til skjøtselsplan – Sølven LVO	2022/8010
26.03.2023	Finn Otto Wilhelmsen - Uttalelse til skjøtselsplan – Sølven LVO	2022/8010
27.03.2023	Gunnhild Høye Kraggerud - Uttalelse til skjøtselsplan – Sølven LVO	2022/8010
30.03.2023	Astrid Eva Høye Prytz - Uttalelse til skjøtselsplan – Sølven LVO	2022/8010
18.04.2023	Sigurd Heiberg Uttalelse til skjøtselsplan – Sølven LVO	2022/8010

27.04.2023	Rendalen kommune – melding om vedtak – motorferdsel snødekt mark – Gro Nytrøen	2021/13102
03.05.2023	Karl Sigurd Hole – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12957
01.05.2023	Knut Sinkerud – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/11537
27.04.2023	Finn Ola Moen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2022/192
01.05.2023	Wenche Hanssen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/11811
01.05.2023	Geir Ola Edstrøm – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2022/546
01.05.2023	Ola Nordseth – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2022/159
01.05.2023	Jo Gunnar Ellevold – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/5444
01.05.2023	Odd S Løvstad – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2023/2847
02.05.2023	Bjørn Jensen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12572
02.05.2023	Erik Ove Helstad – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/9806
02.05.2023	Elisabeth Holberg – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2022/2699
02.05.2023	Atle Friberg – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/10097
03.05.2023	Gudmund Westereng – kjørejournal vinteren 2023 – Fuggdalen NR	2021/12125
04.05.2023	Stein Bjørnsmoen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/10098
15.05.2023	Johan Horndalen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12938
15.05.2023	Fjellheimen leirskole – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12963
15.05.2023	Håvard Hangaard – kjørejournal vinteren 2023 – Skjærbua - Sølen LVO	2021/11587
15.05.2023	Håvard Hangaard – kjørejournal vinteren 2023 – Fiskevollen- Sølen LVO	2021/11585
15.05.2023	Kopi brev – Rendalen kommune – krav om grunneiers tillatelse – oppkjøring av skiløyper Jota seter- Tone Iren Illevold m.fl.	2020/2514
24.04.2023	Carl Stousland – henvendelse vedr. grunneiers tillatelse til stolpejakt og oppsetting av bru på eiendom ved Jota seter	2022/1213
02.05.2023		2022/10096
25.05.2023	Ola Framnes – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12573
30.05.2023	Statskog – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/10126
14.05.2023	Per Misterosen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12414
26.05.2023	Odd Arild Sandnes/Frank Ophus – kjørejournal vinteren 2023 – Fuggdalen NR	2023/1497
26.05.2023	Tone Iren Illevold – kjørejournal vinteren 2023 – skiløyper – Sølen LVO	2022/1213
20.05.2023	Monica Misterosen – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/10089
26.05.2023	Tore Iren Illevold – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12568
01.06.2023	Søndre Sølendalsvei – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2023/2891
08.06.2023	Delegert vedtak – Sølen LVO- dispensasjon motorferdsel barmark – Nordre Missjøen – Jon Håkon Høye	2023/3628
29.05.2023	Odd Johnny Winge – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12865
30.05.2023	Morten Helstad – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/10435
08.06.2023	Delegert vedtak – Sølen LVO- dispensasjon - motorferdsel- barmark – Glenn Roar Høye	2023/4837
08.06.2023	Delegert vedtak – Sølen LVO -dispensasjon - motorferdsel – barmark – Trond Jostein Høye	2023/6315
09.06.2023	Rune Nyberget – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO – og Fuggdalen NR	2021/12959
09.06.2023	Bjørn Reidar Wardenær – kjørejournal vinteren 2023 – Sølen LVO	2021/12961

Sølven verneområde

09.06.2023	Hans Erik Hangaard – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/860
09.06.2023	Thor Arne Wardenær – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2022/548
09.06.2023	Knut Arild Nordseth – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/12576
06.06.2023	Vivi Nyberg – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/10970
06.07.2023	Delegert vedtak – Sølven LVO – dispensasjon – motorferdsel barmark og uttak av steiner – Per Hagen AS	2021/6706
23.07.2023	Nils Nebylien – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/12325
07.08.2023	Gina Stensbye – kjørejournal vinteren 2023 – Sølven LVO	2021/6021
24.08.2023	Delegert vedtak – Sølven LVO – dispensasjon motorferdsel barmark – Lomnes Mistra – Maren Kværness Halberg	2023/7856
26.06.2023	Innlandet fylkeskommune - Planvedtak – regional plan for samfunnstryggleik 2023 - 2035	2021/4044
29.06.2023	Innlandet fylkeskommune - Melding om vedtak – Det grønne Innlandet – regional plan for klima, energi og miljø	2021/4078
19.06.2023	Rendalen kommune – melding om vedtak – motorferdsel i utmark – endring i kommunale retningslinjer – grunneiers tillatelse	2023/6854
24.08.2023	Delegert vedtak -Sølven LVO – dispensasjon motorferdsel – barmark – uttransport av felt elg - Stein Westerheim	2023/8822
	Vedtaksaker	
15.03.2023	Sølven LVO – dispensasjon for oppsetting av stolper for stolpejakten 2023 – Gravåsenområdet – Stolpejakten Rendalen v/Tone Iren Illevold	2022/10096
15.03.2023	Sølven LVO – dispensasjon – oppsetting av ti på topp turmål sommeren 2023 – Rendalen IL Turgruppa v/Kari Høye	2022/3048
14.04.2023	Sølven verneområde – budsjett for drift og planarbeid i 2023	2022/11817
14.04.2023	Sølven verneområde – innmelding av behov for midler til tiltak, naturrestaurering og SNO ressurser for 2023	2022/11817
14.04.2023	Sølven verneområde – Årsrapport 2022	2023/4132
13.06.2023	Sølven LVO – dispensasjon – stegvis tilnærming erosjonssikring i Mistra – Misterdalen – Odd Marvel v/Per Hagen AS	2021/6706
27.06.2023	Sølven LVO – dispensasjon – vedlikehold og forsiktig restaurering av steingjerde og forhindre gjengroing av miljødam – Jota seter – Vegard Bye	2023/3178

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2021/4632-5

Saksbehandler: Hilde Nystuen

Dato: 29.08.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Sølen verneområde	18/2023	01.09.2023

Sølen verneområde - innspill til høring - kommuneplanens arealdel 2023 - 2033 - planid 202101 - Rendalen kommune

Innstilling fra forvalter

Sølen verneområde foreslår at vurderingen i saken sendes som høringsuttalelse på forslaget til kommuneplanens arealdel 2023 – 2033 – Rendalen kommune.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Planprogram for kommuneplanens arealdel 2023-2035, vedtatt 14.10.2021 (Vedlegg 1).
- Kommuneplanens arealdel 2023 – 2033 - planid 202101 – høring/offentlig ettersyn
  - Plankart
  - Planbeskrivelse (Vedlegg 2)
  - Bestemmelser og retningslinjer (vedlegg 3)
  - Konsekvensutredning (KU)
  - Risiko- og sårbarhetsanalyse
  - Silingsdokument
  - Oversikt tomterreserve (Vedlegg 4)
  - Prosessnotater
- Link til plandokumentene: arealplaner.no | [202101 > Plandokumenter](#)
- Verneforskrift for Sølen landskapsvernområde av 18. februar 2011
- Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde 15. november 2015
- Kunnskapsgrunnlag innhentet under arbeidet med besøksstrategi for Sølen LVO

Saksopplysninger

Kommuneplanens arealdel ble sendt på offentlig ettersyn/høring 23. juni med høringsfrist 1. september. Dette er en kort frist på en så viktig plan.

Kommuneplanens arealdel er en av kommunens viktigste overordnede planer og skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene.

Sølen verneområdestyre sendte innspill under høring av planprogrammet i 2021 og innspill til revideringen av kommuneplanens arealdel i oktober 2022. I tillegg har verneområdeforvaltere hatt to møter med arealplanlegger i kommunen og Feste som har oppdraget med å utarbeide planutkastet for kommunen. Verneområdeforvalter har også sendt over forvaltningsplan og andre rapporter utarbeide ifb med besøksstrategiarbeidet som er viktig som kunnskapsgrunnlag. Det er også avsatt midler til å utarbeide en byggeskikkveileder for seter – og utmarksbebyggelse i Rendalen i samarbeid med kommunen. Feste har fått oppdraget med å utarbeide denne veilederen med utgangspunkt i byggeskikkveileder for Forollhogna NP og tiliggende landskapsvernområde.

Høringsinnspill fra Sølen verneområdestyre oktober 2022:

Verneområdeforvalter deltok i møte med Feste som skal utarbeide planen for kommunen den 14. september. Her ble det redegjort for verneområdene, verneforskriftene og retningslinjer i forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde. Det ble orientert om besøksstrategi og kartlegging som er gjort i dette arbeidet med sårbarhetskartlegginger og utfordringer, brukerundersøkelser og mulighetsstudier. Det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget med kartlegginger av besøkende/brukere/reiseliv og annen relevant kunnskap vil komme godt fram i besøksstrategien for Sølen LVO og dette arbeidet blir viktig å innlemme i arbeidet med kommuneplanens arealdel.

Besøksstrategi og ivaretagelse av verneverdiene

Sølen landskapsvernområde med tiliggende naturreservater ligger midt inne i Rendalen Østfjells fjell- og viddelandskap. Dette er et unikt og særegent landskap med store naturkvaliteter og opplevelsesverdier. Store deler av området framstår som et intakt og urørt naturområde. Kontraster mellom større og mindre landskapsrom, mellom åpent og lukket og det mektige Sølenmassivet og omkringliggende, relativt flate og dels skogkledde områder er karakteristisk og gjør landskapet spesielt. Landskapet har store, åpne vidder med lange siktlinjer og stor romfølelse. I tillegg er vassdragene i området (Unsetåa, Sølnavassdraget og Mistra) verna vassdrag med unike kvaliteter og hvor natur – og kulturlandskapet og friluftsliv skal ivaretas.

Det er en hovedmålsetting for Sølen landskapsvernområde å sikre landskapet mot nye tekniske inngrep som kan føre til vesentlige endringer av landskap og naturmiljø. Med de åpne landskapsrommene rundt Sølen LVO, Fuggdalen NR og Steinfjellet NR vil en utbygging av f.eks. vindkraft, kraftledninger, fritidsbebyggelse i områdene rundt medføre en sterk forringelse av dette landskapet.

Sårbarhetskartleggingene viser at landskapet og spesielt rendalsren er sårbare for påvirkning. Summen av all infrastruktur og ferdsel medfører arealunnvikelse og kan være viktige trekkhindringer for rein. Spesielt mener NINA at området langs Fv. 217 kan ha blitt en barriere for rein pga et stort antall hytter, veier og ikke minst ferdsel av folk både opp på Sølentoppen og i områdene rundt hyttene på tvers av reinstrekk. Undersøkelser viser at både tetthet av løypenett og ferdselsintensitet har negativ effekt på reinens arealbruk og trekk. Den samlede forstyrrelsen på rein med inngrep og ferdsel er allerede stor i området og det er viktig å ivareta de områdene som ikke er bebygd eller har mye ferdsel som refugieområder der reinen får ro. Det er satt ut ferdselstellere ved blant annet

hovedstien opp til Sjølentoppen som viser at det er rundt 7000 passeringer i løpet av sommeren og at ferdselelen har vært økende.

Brukerundersøkelsene NINA har gjennomført for verneområdestyret viser at både hyttefolk og lokalbefolkning er sterkt knyttet til Rendalsfjellet. De viktigste verdiene som folk setter pris på her er stillhet, ro, fravær av lysforurensing og inngrep og følelsen av uberørthet. De ønsker liten grad av tilrettelegging.

Fritidsbebyggelse og ferdsel

Det er forbudt med ny fritidsbebyggelse/hytter innenfor verneområdene. Men det er et stort antall hytter og setrer innenfor landskapsvernområdet fra før vernet og området har mye bruk. I tillegg ligger det mange regulerte hytteområder i randsonen til verneområdene og flere utbyggingsområder som ikke er bebygd. Rendalen har i dag en meget stor tomtereserve på 1646 ledige tomter.

Det er viktig å være klar over at med hyttene så følger det ferdsel. Nye hyttefelt og fortetting av hyttefelt i randsonen til verneområdet bidrar til økt ferdsel innover i fjellet og i tillegg har nye hytter ofte en høyere standard og vei fram hele året. Summen av forstyrrelser og permanente inngrep kan føre til langvarige unnvikelseeffekter og til at leveområdet for reinen innskrenkes/fragmenteres.

I henhold til FNs naturpanel er endret arealbruk den største årsaken til tap av naturmangfold fordi artenes leveområder og ressurser reduseres eller forsvinner. Derfor viktig å ivareta sammenhengende leveområder for dyrelivet, spesielt rendalsren - med intakte funksjonsområder og trekkruiter.

Sjølen verneområdestyre oppfordrer kommunen til å vurdere den store tomtereserven og vurdere å ta ut ledige tomter og utbyggingsområder som ikke er bebygd i randsonen til verneområdene og leveområdet til rendalsren. Viktig å heller tenke på verdiskaping og utvikling bygdenært.

Under høringsprosessen til planprogrammet kom det innspill på et nytt område for fritidsbebyggelse ved Fiskevollen. Dette området ligger helt inntil landskapsvernområdet og langt inn i fjellet og vil medføre mer ferdsel i landskapsvernområde hele året. Det er blant annet et mål å holde motorisert ferdsel i Sjølen landskapsvernområde på et minimum, spesielt vinterstid, for å unngå forstyrrelser på dyreliv og friluftsliv. Flere hytter ved Fiskevollen vil kunne føre til mange flere dispensasjoner for motorisert ferdsel med snøskuter langs en strekning som allerede har mange dispensasjoner midt i viktig vinterbeiteområde for rendalsren. Det foreslåtte hyttefeltet ligger også tett på kalvingsområde for rendalsren, vinter- og helårsbeiteområde og viktige trekkruiter.

Sti – og løypeplan

Vi ser at ferdselelen rundt Sjølenmassivet i dag er stor og økende og at det er skapt barrierer og bygd ned trekkruiter for rendalsren, økende slitasje på stiene og mer forsøpling. Det blir derfor viktig å ta kloke valg framover for å ivareta verneverdiene, ha gode og gjennomtenkte målsettinger og forebyggende tiltak i besøksforvaltningen. Kanalisering av ferdsel til områder som tåler det blir viktig, satse på noen få innfallsporter og hovedstier, ivareta de mer uberørte områdene og ikke ta hull på nye områder. Rendalstunet er foreslått som hovedinnfallsport og hovedinformasjonspunkt for Sjølen landskapsvernområde. Hovedstien til Sjølentoppen går fra Gravåsen hvor det kan være behov for bedre tilrettelegging av parkeringsplassen, informasjon og oppsetting av utedo.

Opparbeiding og merking/skilting av stier og løyper innenfor verneområdene skal skje i henhold til en helhetlig sti- og løypeplan, forvaltningsplan og besøksstrategi utarbeidet av Sølven verneområdestyre og gjøres i dialog med forvaltningsmyndigheten. Her må det være god dialog med kommunen for de ferdselsårene som berører områdene både innenfor og utenfor vernegrensene.

Det er viktig å innarbeide sti- og løypeplan i planlegging av arealer slik at det er gjort en vurdering av ferdsel i tilknytning til utbyggingsområder/fritidsbebyggelse. Stier som merkes og skiløyper må være gjennomtenkt både hvor de legges og tidsrom de kjøres i forhold til sårbarhet for dyre- og plantelivet. Erosjon og slitasje er også en utfordring det må tenkes på mtp hvor stier legges i terrenget. Det er viktig å være forsiktig med merking av stier som går på tvers av reinstrekk og i sårbare områder.

Ren er ekstra sårbar for forstyrrelser vinterstid og fram til og under kalving. Graden av forstyrrelser i ei sårbar tid er allerede stor ved dagens løypenett sammen med skutertrafikk langs fjellveiene og noe hundespenn. Især er løypetraseer langt inne i fjellet og mer uberørte områder uheldig for rendalsren. Skiløyper/menneskelig ferdsel bør derfor begrenses mest mulig i disse områdene. Brøyting av fjellveiene vinterstid og tidligere på våren kan også medføre at man flytter trykket av ferdsel lenger inn i fjellet i ei sårbar tid.

All ferdsel som kan tilrettelegges bør legges til randsonen av fjellområdene og bygdenært. Ved å tilrettelegge/merke kan man kanalisere folk til områder hvor ferdselen tåles. Viktig med et helhetlig og overordnet blick på summen av all tilrettelegging.

Kulturminner og kulturmiljøer

Kulturminner og kulturmiljø er en del av verneformålet i landskapsvernområdet.

Jf. dagens arealplan «Kulturmiljø, kulturminner og verneverdige bygninger skal det ved byggesaksbehandling og planbehandling gis en særskilt vurdering i den hensikt å bevare kulturminneverdiene. Alle tiltak ut over vanlig vedlikehold skal meldes til kulturminnemyndigheten og hvor de gir en uttalelse....» Viktig at dette videreføres og at kommunen og vernemyndigheten har god dialog i byggesaker innenfor verneområdene.

Byggeskikkveileder og retningslinjer for bebyggelse

Det er drøftet muligheten for å utarbeide en byggeskikkveileder på bakgrunn av «Byggeskikkveilederen for Forollhogna nasjonalpark med tilgrensende landskapsvernområder» parallelt med prosessen med kommuneplanens arealdel. Dette arbeidet bør være et samarbeid mellom Sølven verneområdestyre, Anno museum, Innlandet fylkeskommune, Rendalen kommune og hvor Feste eventuelt kan være sekretær for arbeidet.

Verneforskriftene for Sølven LVO og Fuggdalen NR inneholder bestemmer for bebyggelse og forvaltningsplanen for Sølven LVO har retningslinjer for bebyggelse. Disse gjelder uavhengig av bestemmelser og retningslinjer i kommuneplanens arealdel og som det er viktig å formidle under planprosessen og i den endelige planbeskrivelsen.

Temakart

Sølven verneområdestyre støtter forslagene til at det utarbeides gode temakart som skal ligge til grunn for konsekvensutredninger jf. planprogrammet. Spesielt temakart naturmangfold, INON, naturvernområder og verna vassdrag, villreinområder – Rendalsren sitt leveområde, lysforurensing

og sensitive artsdata er viktig for å belyse og ivareta verneverdiene og verdiene i randsona til verneområdene. Vi ønsker i tillegg å påpeke de verdifulle kulturminnene og kulturmiljøene vi har i fjellet og seterområdene. Det er viktig at Rendalen Østfjell forvaltes som et helhetlig seter – og fjellområde for å ivareta de unike kvalitetene her for framtida.

Hjemmelsgrunnlag

Høringsuttalelsen vurdert i henhold til

Naturmangfoldloven av 19. juni 2009
Verneforskrift for Sølen landskapsvernområde av 18. februar 2011
Verneforskrift for Fuggdalen NR og Steinfjellet NR 2008 og 2009
Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde 15. november 2015

Delegering

I tråd med den nye forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder ble forvaltningsmyndigheten for Sølen landskapsvernområde delegert til et politisk sammensatt verneområdestyre med representasjon fra Rendalen kommune og Innlandet fylkeskommune ved Miljødepartementets vedtak av 15. mars 2013. I tillegg fikk verneområdestyret forvaltningsmyndighet for Fuggdalen NR og Steinfjellet NR ved Miljødepartementets vedtak av 17. august 2015.

Verneformål og verneverdier

Sølen landskapsvernområde som ble vernet ved kgl.res. 18 februar 2011.

Formålet med Sølen landskapsvernområde er å ta vare på et natur- og kulturlandskap med økologisk og kulturell verdi, med opplevelsesverdi og som er identitetsskapende. Videre er formålet med vernet å ta vare på Sølenmassivet som et karakteristisk landskapselement, geologiske forekomster og landskapsformer, biologisk mangfold og kulturminner.

Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøving av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging» jf. verneforskriftens § 1.

Fuggdalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 26. september 2008.

Formålet med fredningen er blant annet å bevare som helhetlig økosystem et barskogområde med ulike skogtyper, et nedbørfelt med myrer, vassdrag og omkransende snaufjell samt naturlig forekommende vann- og landlevende arter. Ifølge fredningsforskriftens § 3 punkt 4 er motorisert ferdsel forbudt. Forskriftens § 5 punkt 3 åpner imidlertid for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til nødvendig bruk av snøskuter til transport av brensel, materialer, utstyr og proviant til eksisterende seter, buer og hytter.

Steinfjellet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. juni 2009.

Formålet med Steinfjellet naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av en lite påvirket naturskog med gammel furuskog med god kontinuitet i død ved, og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder flere sjeldne og sårbare arter.

Vurdering

Sølen verneområdestyre understreker at verneforskriftenes bestemmelser og retningslinjene for verneområdene gjelder slik de er vedtatt og er overordnet kommuneplanens arealdel. Det er dermed viktig med god dialog mellom kommunen og forvaltningsmyndigheten for verneområdene spesielt på det som omhandler LNFR områder og aktivitet innenfor og i randsonen til verneområdene.

PLANBESKRIVELSEN

Kap. 2.3.

Sølen verneområdestyre ser under «Andre relevante kommunale og lokale planer, planarbeid og fagrapporter» så nevnes Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde, Sårbarhetsanalyse for Rendalsren, Besøksstrategi for Sølen LVO og Utkast til skjøtselsplan for helhetlig kulturlandskap.

Innspill:

Endre til Skjøtselsplan for helhetlig kulturlandskap og ta vekk utkast da disse rapportene ligger under «Annet pågående planarbeid». Byggeskikkveileder bør også tilføyes her.

Kap. 3.1

Jf. nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging skal det legges til rette for en bærekraftig arealbruk som ivaretar hensynet til naturmangfoldet, kulturmiljø, friluftsliv og landskap. Gjennom langsiktig utbyggingsgrense skal kommunen sikre bl.a. jordbruksområder og kulturlandskap, rein- og reindriftsinteresser, og bærekraftig utvikling av fjell og utmark med særlig oppmerksomhet mot områder med stort utbyggingspress.

Her viser kommunen til at de har hatt særlig fokus på eksisterende bebyggelse i LNFR – området med fokus på å forenkle og tydeliggjøre kommuneplanen som styringsverktøy. De har pekt ut særlig verdifulle områder med sårbare ressurser som er viktig å verne samtidig som kommunen ønsker å bevare attraktiviteten og bosetting i hele kommunen. I kap. 6 beskrives blant annet en tydeligere holdning til fremtidig hyttebygging.

- Omtrent 34 % av områder som i forrige plan var avsatt til fritidsbebyggelse er tilbakeført til LNFR -formål.
- All spredt bolig,- fritids-, og næringsbebyggelse er gjennomgått og konsekvensutredet som grunnlag for å omdisponere eiendommer/bebyggelse til spredt LNFR- bolig-fritid og næringsbebyggelse. Det er utarbeidet bestemmelser som legger rammer for hvilke tiltak som tillates på eksisterende bebyggelse. Bygdenærbebyggelse gis større frihet og utviklingsmulighet for å øke attraktiviteten. Hensyn til landskap og seterbebyggelse er ivaretatt.
- Bærekraftig utvikling på fritidsboligområdet må sikres gjennom planlegging og kommunen har tatt grep gjennom å prioritere vekk enkelte eksisterende fritidsboligområder som er i konflikt med ressurser som trenger vern. Her nevnes Sølen LVO som eksempel – **men her bør absolutt leveområdet til rendalsren og villrein i Sølnekletten og så nevnes.**
- Videre ønsker kommunen at fremtidig utvikling av hytter ønskes i mer bygdenære områder som Harrsjøen. Det ser Sølen verneområdestyre positivt på.

- Verna vassdrag: Burde det vært en hensynssone rundt verna vassdrag?

Kap. 5.1. Oppsummering og vurdering av innspill i planprosessen

<p>8. <u>Sølen</u> <u>landskapsvernområde/Sølen</u> <u>verneområde</u> <u>01.06.20/10.10.22</u></p> <p>Sølen verneområde er forvaltningsmyndighet for Sølen landskapsvernområde, Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Vernebestemmelsene og retningslinjene for verneområdene gjelder slik de er vedtatt og er overordnet kommuneplanens arealdel.</p> <p>Det er en hovedmålsetting for Sølen landskapsvernområde å sikre landskapet mot nye tekniske inngrep som kan føre til vesentlige endringer av landskap og naturmiljø. Kartlegginger viser at landskapet, og spesielt rendalsren, er sårbare for påvirkning. Summen av all infrastruktur og ferdsel medfører arealunntvikelse. Den samlede forstyrrelsen på rein med inngrep og ferdsel er allerede stor, og det er viktig å</p>	<p><i>Innspillet tas til etterretning</i></p> <p><i>Verneforskriften og forvaltningsplan ligger til grunn for utarbeidelsen av planforslaget. Verneplanene er lagt til grunn for konsekvensutredninger, og for utarbeidelse av bestemmelser og retningslinjer i arealplan. Det er gjennomført møter med verneforvalter.</i></p>
---	---

Sølen verneområdestyre

<p>ivareta de områdene som ikke er bebygd eller har mye ferdsel.</p> <p>Med hytter følger det også ferdsel. Nye hyttefelt/fortetting av eksisterende i randsonen til verneområdet bidrar til økt ferdsel innover i fjellet.</p> <p>Den store tomtereserven i kommunen bør vurderes, og en må vurdere å ta ut ledige tomter og utbyggingsområder, som ikke er bebygd i randsonen til verneområdene og leveområdet til Rendalsren. Det er viktig å heller tenke på verdiskaping og utvikling bygdenært.</p> <p>Ferdselen rundt Sølennmassivet i dag er stor og økende. Kanalisering av ferdsel til områder som tåler det blir viktig. Det utarbeides en helhetlig sti- og løypeplan for området som hensyntas i arealplan.</p> <p>Kulturminner og kulturmiljø er en del av verneformålet i landskapsvernområdet. Verneforskriftene for Sølen LVO og Fuggdalen NR inneholder bestemmer for bebyggelse, og forvaltningsplanen for Sølen LVO har retningslinjer for bebyggelse. Disse gjelder uavhengig av bestemmelser og retningslinjer i kommuneplanens arealdel. Det er viktig å få formidlet dette gjennom arealplanen.</p>	<p><i>Tomtereserven er redusert med i overkant av 36 % (643 tomter). Oversikt over tomtereserve i ulike området ligger i vedlegg 7. Det har vært en bevisst strategi å verne randsonen rundt verneområdene og leveområdet til Rendalsren ved å styre fremtidig hyttebygging bort fra disse område og mot bygdenære områder.</i></p> <p><i>Bestemmelse for bebyggelse/bygningsmiljø i verneforskrift/forvaltningsplan legges til grunn for planarbeidet.</i></p>
---	---

Kap. 6. Fokusområder og plangrep

Kap. 6.1. Overordnede plangrep

Gjennom planforslaget tar kommunen to overordnede grep for å etablere en helhetlig bærekraftig arealstrategi med tydelige utbyggingsgrenser, og forbedre arealplanen som styringsverktøy.

Gjennomgang av eksisterende områder avsatt til fritidsbebyggelse, og reduksjon av tomtereserven med 36%:

- bedre kontroll med bruken av kommunens naturressurser/naturområder
- ivareta hensynet til sårbare/vernede områder/naturmangfold
- dreie fremtidig fritidsbebyggelse mot bygdenære og tettstedsnære områder for å bygge opp under lokalt næringsliv og tettstedsstruktur.

Omdisponering av deler av eksisterende bebyggelse i LNFR- område til LNFR-spredt bolig, - fritid, og næringsbebyggelse med tilhørende bestemmelser:

- forenkle utnyttning av bebygde eiendommer i kommunen; større forutsigbarhet for innbyggere, mer effektiv søknadsbehandling og bedret ressursbruk.
- gi utviklingsmuligheter for bebyggelse ute på bygdene.
- sikre nødvendige hensyn til sårbare naturområder, landskap og seterområder.

I tillegg til disse overordnede arealbruksreglene er bestemmelsene oppdatert mot arealformålene i kartet. Det er nå knyttet bestemmelser til alle arealformål, noe som manglet tidligere.

Innspill

Sølen verneområdestyre er meget positive til at det gjennomgående er et tydelig mål om å ta hensyn til sårbare og vernde områder/naturmangfold i kommunen. Det er positivt at det er gjort en gjennomgang av områder avsatt til fritidsbebyggelse, at tomtereserven er redusert betraktelig og at det fokuseres på bygdenære tomter nær eksisterende infrastruktur. I konsekvensutredningen viser det at det fortsatt ligger en stor tomtereserve i randsonen til Sølen LVO, Fuggdalen NR/Steinfjellet NR og innenfor leveområdet til rendalsren (i underkant av 1000). Hvis alle de tomtene bebygges vil det medføre en stor økning i ferdsel innover i fjellet og i sårbare områder. En bevissthet rundt denne utfordringen er viktig å ta med seg i det videre planarbeidet og for å gjøre gode tiltak som kanalisere ferdsel gjennom en oppdatert sti- og løypeplan og ved å ta ny gjennomgang på om dette tåles framover.

Kap 6.2. Tiltak innenfor LNFR - områder

Rendalen kommune har gjennomført en konsekvensutredning av eksisterende bolig- og fritidsbebyggelse, og fraskilte tomter til dette formålet, som ligger i LNFR- område i dag. Dette som grunnlag for å omdisponere bebyggelse til LNFR-spredd bebyggelsesformål, med tilhørende bestemmelser. Med bakgrunn i KU er bebyggelse/tomt gitt enten LNFR eller LNFR – spredd bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse. Videre er det omdisponert eksisterende fritidsbebyggelse fra LNFR til LNFR – spredd fritidsbebyggelse. Dette berører Sølen landskapsvernområde og Fuggdalen NR.

I bestemmelsene til spredd fritidsbebyggelse er det gjort en tredelt kategorisering, ut fra tillatt utnyttelsesgrad pr. tomt. Bestemmelsene gir klare rammer for hvilket nye tiltak som er tillatt på hver enkelt eiendom/område. Eiendommene er plassert i de ulike kategoriene etter vurderinger knyttet til hensyn til kulturlandskap/ landskap, nærhet til annen bebyggelse og infrastruktur, seterområder, naturfare, landbruk, naturmangfold, fjellområder, Rendalsren etc. Med utgangspunkt i kategoriseringen vil kommunen blant annet åpne for større hyttebebyggelse i dalene/ned mot tett bebyggelse og i områder hvor det er ønsket foretting. Sårbare naturområder og seterområder blir skjermet for større tiltak. Kategoriseringen ligger i bestemmelse 5.4.

Innspill:

Det er et ønske fra kommunen om å fremme aktiv setring og dyr på beite i seterområdene. Sølen verneområdestyre har utarbeidet en skjøtselsplan for seterområdene innenfor Sølen LVO som kan være kunnskap som kan benyttes i andre seterområder i kommunen.

Sølen verneområdestyre minner om at verneforskriftene med bestemmelser og tilhørende retningslinjer gjelder for tiltak innenfor verneområdet, dette gjelder også for seterbebyggelsen og skjøtselstiltak. Verneområdestyret er positive til at seterbebyggelsen, samt buer, koier og naust er videreført med LNFR- formålet. Og at det legges vekt på å ivareta de kulturhistoriske kvalitetene som seterlandskapene representerer.

Videre er verneområdestyret positive til at det vektlegges bygdenære hytteområder og at naturhensyn tas i de mer sårbare fjellområdene. Utfordringen er at kommuneplanens arealdel ikke

lenger samsvarer med retningslinjene i forvaltningsplanen for Sølen landskapsvernområde. Dette ble det jobbet mye med å samordne i forvaltningsplanprosessen i sin tid.

Se nærmere innspill under Bestemmelsene kap. 5.4

Kap. 6.3. Fritidsbebyggelse

I vedlegg 7 ligger en oversikt over tomtereserve for fritidsboliger før og etter siling. Alle eksisterende områder avsatt til fritidsbebyggelse er konsekvensutredet og flere områder er tilbakeført til LNFR-områder. Dette gjelder blant annet eldre hytteområder hvor det kun er noen tomter som er bebygde, og lenge siden siste aktivitet, områder som ikke er påbegynt, og områder i/inntil sårbare naturområder/naturmangfold. Tomtereserven i planforslaget er redusert med 36 % (643 tomter), og er nå på 1139. Av disse ligger over 400 i Renåfjellet, som allerede har områder som er tett utbygd og med høy standard.

Innspill:

Jf. innspill ovenfor – så er verneområdestyret meget godt fornøyd med at kommunen viser forståelse for at hyttebygging i fjellet og i leveområdet for rendalsren ikke er bærekraftig og tar ut en stor del tomter. Nå ligger det fortsatt en stor tomtereserve i regulerte områder som både ligger i sårbare trekkområder og funksjonsområder for rendalsren, samt tett på landskapsvernområdet. Dette vil om de bygges ut, få konsekvenser i form av økt ferdsel, forstyrrelser og slitasje.

Kap. 6.5. Næring

Rendalen kommune har mange mil med grusveien innover i seterdalene og fjellområdene. Langs veiene ligger mindre grustak som benyttes til vedlikeholdsarbeid. Det er viktig å kunne vedlikeholde veiene med kortreiste masser. Slike uttak går inn under LNFR – formålet og behandles etter landbruksveiforskriften.

Innspill:

Innenfor verneområder gjelder verneforskriften og masseuttak er søknadspliktig. Det er ikke tillatt med nye masseuttak.

Det burde være vilkår/retningslinjer – plan for uttakene og istandsetting i etterkant i LNFR områdene ift landskapshensyn da alle inngrep i fjellet vil synes langt. Revegetering er også viktige tiltak i etterkant.

Kap. 6.8. Sårbare fjell – og landskapsvernområder, naturmangfold og Rendalsren

Rendalen kommunen ønsker gjennom planen å verne om sårbare fjellområder, og natur- og artsmangfoldet en finner i disse områdene. Hensynet til biologisk mangfold, sårbare naturområder, områder med særlig vern og hensynet til Rendalsren har vært et sentralt kriterium ved siling og KU som ligger til grunn for planforslaget.

Det er ikke lagt opp til nye utbyggingsområder som kommer i konflikt med disse hensynene. Som beskrevet i kap. 6.3 er hensynet til natur, naturmangfold og landskap bakgrunnen for at en rekke eksisterende fritidsboligområder er tilbakeført til LNFR, og at rammene for utvidelse av eksisterende bebyggelse er strammere i enkelte områder.

Det er ikke bare selve hyttebebyggelsen som får konsekvenser for sårbare områder. Fjellområdene innover i Sølen landskapsvernområde er friluftsområde med mye turtrafikk. I mange tilfeller vil økningen i turtrafikk, som følge av hytteutvikling og stadig utvidelse av bebyggelsen, alene få negative konsekvenser og bidrar til slitasje på naturmangfoldet og reinen i området. Ivaretagelse av sårbare områder er et komplekst og langsiktig arbeid. Reduksjon av fritidsbebyggelse er et av virkemidlene i arealplanen som kommunen benytter for å ivareta sårbare ressurser.

Områder med vernehensyn er vist med hensynssoner i plankartet, med tilhørende bestemmelser. Forvaltningsområdet for Rendalsren er vist med hensynssone, det samme med årstidsbeite og kalvingsområder. Det er innarbeidet generell bestemmelse 1.12 om hvordan hensynet til biologisk mangfold skal ivaretas ved søknad om tiltak eller i planprosessen.

Innspill:

Sølen verneområdestyre er veldig positive til og støtter forslaget om at det tas ut en del av tomtereserven som ligger tett opp mot fjellet, i randsonen til verneområder og rendalsren sitt leveområde og at det ikke foreslås nye områder her.

Det er fortsatt en relativt stor tomteserve som ligger i regulerte hytteområder i randsonen som er med i planutkastet. Det er viktig at det følges nøye med på utviklingen av ferdselen innover i fjellet. Både den organiserte og uorganiserte ferdselen – for det er summen av alle forstyrrelser som kan bli en stor utfordring for viltet og spesielt rendalsren. I tillegg vil det bli slitasjeutfordringer på de mest brukte stiene. En helhetlig sti – og løypeplan vil bli være et viktig verktøy for å kanalisere ferdsel. Det er ikke alle stier som bør merkes og markedsføres av hensyn til rendalsren. Besøksstrategien for Sølen LVO vil inneholde sti- og løypeplan, tilretteleggings- og informasjonstiltak som kan være kanaliserende. I tillegg kan det være nyttig å følge arbeidet med sti- og løypeplan for Sølnkletten villreinområde ift gode tiltak. Tett samarbeid med Renselskapet vil være viktig i alt arbeid med tilrettelegging for ferdsel i Rendalen Østfjell. Sti- og løypeplanarbeidet bør oppdateres jevnlig med ny kunnskap. Arealbrukskartet til Rendal Renselskap med funksjonsområder – og trekkveier er også under oppdatering nå.

Kap. 6.9. Infrastruktur; veg, bane, kraftforsyning, vann og avløp

Nærhet til tilgjengelig etablert infrastruktur/bygge videre -enten det er veg, vann, avløp, kraftforsyning etc.

Innspill:

Positivt at kommunen tar en tydelig retning i å ivareta de rolige og sårbare områdene ved å ikke ta hull på nye områder. Kraftlinjer og vannkraftutbygging er også tiltak som kan bidra til å forringe landskaps- og naturkvalitetene vi har i fjellet vårt. Summen av alle inngrep påvirker og ved å ivareta

de unike landskapsrommene og fjellviddelandskapet slik det er i dag – uten inngrep ut over de seterveiene og seterområdene/fritidsboligene vi allerede har – så ivaretar vi denne kvaliteten. Fravær av lysforurensing og stillhet er kvaliteter det er viktig å ha fokus på som gjør vårt område unikt.

Kap. 6.10. Klima og energi

Ny klima og energiplan for NØ kommunene «Bærekraftige fjellkommuner i en grønn region». Kommunen har ønske om å unngå nedbygging av myr, fjerning av skog og omdisponering av dyrket/dyrkbar mark for å opprettholde ressurser som bidrar til lagring av karbon. Bevaring av naturområder er også viktig for å opprettholde naturmangfoldet. Utbygging av fornybar energi er arealkrevende. Rendalen kommune opplever en økt interesse for bruk av fornybar energi – solcelleanlegg, vindgeneratorer og mini-kraftverk og ønsker å ta høyde for denne utviklingen i arealplanen. Samtidig er det viktig for kommunen å beskytte fjellområder fra varige inngrep. Det tillates ikke utbygging av vindkraft i sårbare naturområder, viktige funksjonsområder for rein og i verdifulle kulturhistoriske områder. Det åpnes for utbygging av småkraftverk i LNFR områder og etablering av mindre løsninger for strømforsyning, i tillegg til solceller – vurdert ved søknad.

Innspill:

Sølen verneområdestyre er positive til at kommunen er tydelige ift at de ikke ønsker utbygging av vindkraft i fjellet vårt. Det ville fått meget negative konsekvenser for rendalsren og verneverdiene i landskapsvernområdet og naturreservatene, samt hele fjell- og viddelandskapet i Rendalen Østfjell. Her henger landskapsrommene tett sammen i et fjelløkosystem og man ser utrolig langt. Dette er leveområdet til rendalsren. Det er viktig å ta innover seg at kraftlinjer også er store inngrep i et fjellområde som Rendalen Østfjell. Vannkraftutbygging og kraftlinjer vil forringe et naturkvalitetene i fjellområdet kraftig og fragmentere leveområdet for rein. Oppsetting av mobilmaster skal man også vurdere nøye hvor man evt. plasserer for å ivareta naturmangfoldet og fjellområdet i sin helhet.

Verneområdestyret er også positive til at kommunen er tydelig på at de ønsker å hindre nedbygging av myr, fjerning av skog og omdisponering av dyrket mark for å lagre karbon.

Sølen verneområdestyre ønsker å utarbeide retningslinjer for plassering av solceller på bebyggelsen innenfor verneområdet og dette kan gjerne være i samarbeid med kommunen. Jf. arbeidet med byggeskikkveileder.

Kap. 6.13. Kulturminner og kulturmiljøer.

Kommunedelplan for kulturminner 2019-2030 er innarbeidet i kommuneplanens areadel i form av hensynssoner bevaring kulturmiljø. Kommunen har også valgt å legge inn hensynssone på områdene som foreslås som KULA- områder. Dette er kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Blant annet har fritidsbebyggelse som ligger nært setermiljø og som kan påvirke kulturmiljøet negativt – har fått LNFR-formål, og vil måtte behandles gjennom dispensasjon.

Innspill:

Sølen verneområdestyre har også foreslått KULA områder tett inntil og innenfor landskapsvernområdet og kulturminner er en del av verneformålet . Det positivt at det er innarbeidet hensynssoner for bevaring kulturmiljø i planen. I tillegg er det positivt at fritidsbebyggelse nært seterområder behandles gjennom dispensasjon for å sikre ivaretagelse av kulturmiljø. Vi minner om

at det er egne bestemmelser og retningslinjer innenfor verneområdene for all bebyggelse, kulturminer og kulturmiljøer.

Kap. 6.14. Forholdet til eldre kommunedelplaner og reguleringsplaner

Eldre kommunedelplaner og reguleringsplaner er gjennomgått og vurdert. For å sikre at arealplanen blir et godt og oppdatert forvaltningsverktøy er enkelte reguleringsplaner foreslått opphevet, mens andre er videreført i sin helhet. Enkelte reguleringsplaner blir videreført, men kommuneplanen vil gjelde foran dersom det er motstrid.

Tabell 2 viser reguleringsplaner som fortsatt skal gjelde. Opphevelse av reguleringsplaner i forbindelse med vedtak av kommuneplanens arealdel gjøres gjennom eget vedtak.

Innspill

Se innspill under kap 8.

Kap 8. Arealregnskap

Et av de viktigste grepene som Rendalen kommune har tatt i kommuneplanarbeidet er reduksjonen av tomtereserven for fritidsboligtomter. Reduksjonen i antall tomter er på 36%. Dette gjenspeiler seg i arealregnskapet gjennom en reduksjon av arealet avsatt til fritidsbebyggelse på ca. 13 000 daa eller 34%. Det andre hovedgrepet som er tatt er en gjennomgang og omdisponering av spredt bebyggelse med mål om å lette utnyttelsen bebyggelse, og få ned antall dispensasjonssøknader. Dette grepet gjenspeiler seg i økningen av arealer avsatt til formålene LNFR- spredt bolig-, fritids eller næringsbebyggelse, LNFR - spredtbolig og LNFR- spredtfritid. Formålet spredt næringsbebyggelse er ikke tatt med her da økningen i hovedsak skyldes nytt spredt næringsareal på Hanestad.

Innspill:

Sølen verneområdestyre er meget positive til at kommunen har forstått viktigheten av å begrense hytteutviklingen i sårbare fjellområder og leveområdet til rendalsren ved å redusere antall tomter med 36 %. Det viser en tydelig retning, stolthet og vilje til å ivareta naturmangfoldet i kommunen. Men det er viktig å være klar over at det fortsatt ligger inne en tomtereserver på i underkant av 1000 hyttetomter i randsonen til landskapsvernområdet og innenfor leveområdet til rendalsren jf. KU. Dette vil, hvis det bygges ut, medføre en betydelig større ferdsel innover i fjellet og skape utfordringer for naturverdiene.

Kap. 9. Planforslagets samlede konsekvenser

Det er viktig å være føre var på sammenhengen mellom utbygging i fjellområder og hvordan dette på ulike måter påvirker Rendalsren sin bruk av området. I dette ligger ikke bare selve fysisk bygging av hytter, men også kanalisering av turtrafikk etc. Det legges ikke opp til ny bygging i områder som er viktige/sårbare økosystemer.

Det står videre at innenfor og i randsonen til verneområder er byggeområder tilbakeført til LNFR – områder. Dette har bidratt til en reduksjon i tomtereserven for fritidsboliger med 36 % og en

reduksjon av arealet avsatt til fritidsboliger med 35 %. I tillegg er muligheten for fortetting/utbygging i flere etablerte områder fjernet. Det foreslås ikke nye utbyggingsområder innenfor 100 m belte til vernede vassdrag eller i områder som berører naturverdier knyttet til vassdraga. Viktige områder for friluftsliv er sikret gjennom formål, hensynssoner og planbestemmelser. Rendalen kommune har en del eksisterende fritidsbebyggelse i landskapsmessig sårbare områder. Dette skal være vurdert i KU og plassert i LNFR – områder hvor tiltak må behandles som dispensasjon. Alternativt i LNFR – spredt fritidsbebyggelse LSF 1, hvor det kun tillates små tiltak på eksisterende bebyggelse.

Innspill

Viser til innspill over.

PLANKART, BESTEMMELSER OG RETNINGSLINJER

Kommuneplanens arealdel med plankart og bestemmelser er i henhold til plan -og bygningsloven § 11-6 rettslig bindende for arealdisponeringen i Rendalen kommune. Bestemmelsene er sammen med kommuneplankartet juridisk bindende. Tiltak som ikke samsvarer med de juridisk bindende bestemmelsene, må behandles som plansak eller dispensasjonssak. Retningslinjene supplerer bestemmelser og plankart, slik at de skal være lettere å forstå hvilken retning kommunestyret ønsker å styre utviklingen av arealbruken. Retningslinjene gir også opplysninger om overordnet lovverk og føringer som må hensynstas ved vurderinger. Retningslinjene brukes som grunnlag for behandling av plan – og byggesaker. Bestemmelsene og retningslinjene utfyller og utdyper forhold det ikke er mulig eller hensiktsmessig å framstille på kommuneplankartet.

Generelle bestemmelser

Kap 1.2. Plankrav

Innspill til retningslinjer

Sølen verneområdestyre er positive til at kommunen vil være restriktiv med å tillate etablering av adkomstveier til hytter i hytteområder der dette ikke er avklart gjennom reguleringsplan. Og at det skal vurderes nøye ift naturhensyn om det kan gis tillatelse til adkomstveier på inntil 100 m fra etablert vei til enkelthytter.

Kap 1.4. Landskapstilpasning og estetikk

Innspill til retningslinjer:

Sølen verneområdestyre viser til arbeidet med byggeskikkveileder som skal utarbeides for seter- og utmarksbebyggelsen. Dette er et samarbeid mellom verneområdestyret, fylkeskommunen, kommunen og bygningsvernråd giver i Nord Østerdalsmuseet Anno. Feste har fått oppdraget med å skrive veilederen. Det er også ønskelig å lage retningslinjer for plassering av solceller på setrer og hytter innenfor landskapsvernområdet som også kan benyttes av kommunen og utarbeides i samarbeid med kommunen.

Kap. 1.11. Kulturminner og kulturmiljø

Innspill:

Sølen verneområdestyre støtter disse bestemmelsene og retningslinjene og viser til utarbeidelse av byggeskikkveileder.

Kap 1.12. Biologisk mangfold

Innspill:

Støtter bestemmelsen.

Kap 1.14. Områder langs vassdrag

Innspill:

Mistra er blant de verna vassdragene i kommune og renner gjennom landskapsvernområdet. Her gjelder også vernebestemmelsene og retningslinjene for Sølen LVO.

Bebyggelse og anlegg

Kap. 2.9. Råstoffutvinning og massedeponi

Innspill til retningslinjer:

De massetakene som ligger innenfor Sølen landskapsvernområde som ikke er regulert, men som det er tillatt å ta grus til vedlikehold på veiene innenfor verneområdet er avsatt i kart i forvaltningsplanen. Det er krav om helhetlig uttaksplan. Nye masseuttak er ikke tillatt.

Kap. 5.1. LNFR

Innspill:

Minner om at det er søknadspliktig for nybygg/fasadeendring/ombygginger/tilbygg på bygninger og oppsetting av gapahuker og andre innretninger innenfor verneområdene.

Vedrørende retningslinjer om framføring av strøm så er det viktig at det med plassering av master og andre inngrep må vurderes meget nøye ift sårbare fjellområder, leveområdet for rendalsrenn og landskapsvirkningen i fjellet generelt. Evt master for bedre mobildekning må plasseres i ytterkant av fjellområdet mtp virkningen av inngrepet det medfører. Viktig også å tenke på at lys på mastene vil synes på lang avstand. Slike inngrep er i utgangspunktet forbudt innenfor verneområdene.

Kap. 5.1.2. Seterbebyggelse og bebyggelse knyttet til skog – og utmarksressurser i LNFR områder:

Kap. 5.1.3. Buer , koier og naust innenfor LNFR - områder

Innspill:

Verneforskrifene for verneområdene med bestemmelser og retningslinjer gjelder.

Bestemmelsene og retningslinjene i planforslaget er i hovedsak samsvarende med de som gjelder innenfor Sølen LVO.

Kap. 5.1.4. Småkraftverk og annen kraftutbygging i LNFR - områder

Det står i bestemmelsen her at det åpnes for kraftverk i LNFR områder. Tiltak må vurderes om det er konsesjonspliktig tiltak etter vannressurslovens § 8. Hvis det ikke er konsesjonspliktig kan det ikke iverksettes før området er avklart gjennom reguleringsplan. Dette er tiltak som kraftstasjon, rørgate, inntaksdam og nødvendige veier, massetak og kraftlinjer.

Videre står det at det ikke tillates vindkraft i sårbare naturområder, viktig funksjonsområder for rein og i verdifulle kulturhistoriske områder.

Solkraft kan også vurderes i LNFR områder, men større tiltak må reguleres iht bestemmelser i kap 1.2.

Innspill:

Sølen verneområdestyret mener det må stå det samme som for vindkraft når det gjelder solkraft og vannkraft i bestemmelsene i de sårbare naturområdene i fjellet som har hensynssoner jf. bestemmelsen om vindkraft:

«Det tillates ikke vindkraft (føye til vannkraft og større solcelleanlegg) i sårbare naturområder, viktig funksjonsområder for rein og i verdifulle kulturhistoriske områder.»

Store kraftlinjer og større inngrep i form av vassdragsutbygging, veier, massetak vil også være store inngrep som medfører fragmentering av leveområdet for rein og som vil virke landskapsmessig meget negativt på fjellområdet i østfjellet og for verneområdene.

Videre er verneområdestyret positive til at det under retningslinjer blant annet er fokus på at størrelse på hytter og boliger har innvirkning på energiforbruk og bør vurderes jf. energi – og klimaplan.

Kap. 5.1.4 Dispensasjoner innenfor LNFR

Innspill:

Sølen verneområdestyre er positive til at det et tatt inn punkt b) tiltaket skal ikke redusere leveområder for villrein og rendalen. Det er viktig at utbyggingsgrensen mot fjellet holdes for å sikre fjellområdet og naturverdiene her for framtida. Det er fortsatt en veldig stor tomtereserve i randsonen til landskapsvernområdet og innenfor leveområdet til rendalsren. Det er viktig å ta inn over seg at det er den samlede virkningen/summen av alle inngrep som over tid fragmenterer fjellområdene og leveområdene for vilt og fugl.

Kap. 5.4. Spredt fritidsbebyggelse i LNFR

Innspill:

Det har vært ønskelig med en bedre oversikt/kartløsning for å se hvor de ulike kategoriene for spredt fritidsbebyggelse i LNFR ligger. I hovedsak ligger vel fritidsboligene innenfor Sølen LVO innenfor LSF1. Her tillates det inntil 126 m² BYA fordelt på tre bygninger hvorav areal til biloppstillingsplass inngår og utgjør 36 m². Det vil si inntil 90 m² fordelt på tre bygninger. Det tillates anneks og uthus på inntil 15 m² på hver.

I henhold til bestemmelsene i verneforskriften for Sølen LVO og retningslinjene i forvaltningsplanen for fritidsbebyggelse så er det tillatt med inntil 80 m² fordelt på tre bygninger og det er ikke tillatt med anneks.

Det blir viktig å formidle dette godt, at det nå ikke lenger er samsvar mellom kommuneplanens arealdel og vedtatt bestemmelser og retningslinjer innenfor landskapsvernområdet. Dette var en lang og god prosess under arbeidet med forvaltningsplan for Sølen LVO. Det er også viktig å påpeke at det er stor andel av hyttene innenfor Sølen LVO som på langt nær har bebygd areal inntil 80 m² og som fortsatt har mye å gå på innenfor de rammene. Viser også til energi og klimaplanen som har satt fokus på størrelser på hytter og bærekraftig energiforbruk.

Kap. 6.1. Bruk og vern av sjø og vassdrag

Innspill:

Støtter bestemmelsene og påpeker viktigheten av hensyn langs vann og vassdrag.

KAP 7. HENSYNSSONER

Hensynssoner skal vise hvilke hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal, og sonene vil også være et grunnlag for å vurdere søknader om tiltak, nye planinnspill, og gi veiledning ved behandling av dispensasjonssøknader.

Kap. 7.6. Hensynssone bevaring naturmiljø (H560) (PBL § 11-8 c)

Forvaltningsområde Rendalsren ligger innenfor hensynssone bevaring naturmiljø (H560) (PBL § 11-8 c). Hensynssone H520_REIN1 viser forvaltningsområdet og hensynssone H520_REIN2 viser områder for årstidsbeite og trekkveier.

Innspill:

Her er det kun angitt retningslinjer og ikke bestemmer for forvaltningsområde Rendalsren. Her burde det vurderes å legge retningslinjene inn som bestemmelser jf. hensynssone for bevaring av kulturmiljø.

Ved tiltak som berører rendalsren sitt leveområde skal det tas særlig hensyn til reinens arealbruk. Alle saker som berører rendalsren skal sendes til Rendal Renselskap for uttalelse og ikke bør.

Foreslag på at det tas inn følgende bestemmelser på lik linje som under kulturmiljø:

- Kanalisere ferdsel bort fra sårbare områder som kalvingsområder, trekkområder og vinterbeiteområder
- I åpent fjellandskap med lange siktlinjer, skal arealkrevende tiltak vurderes nøye så ikke leveområdet til rendalsren og landskapet fragmenteres.
- Det skal ikke legges til rette for nye hytteområder innenfor leveområdet til rendalsren eller i fjellet jf. utbyggingsgrense mot fjellet som er begrunnet i planbeskrivelsen. Det bør også være restriktiv praksis med hyttebygging tett opp mot

leveområdegrensen/forvaltningsområdet for rendalsren da det øker ferdselen inn i leveområdet til rendalsren.

Følg opp med retningslinjer for at det utarbeides og oppdateres sti- og løypeplan i samarbeid med besøksstrategi for Sølen LVO, kommunen og Renselskapet som kan kanalisere ferdsel til de områdene hvor det tåles og skjermes sårbare områder til ulike årstider. Vinterbrøyting av veier er også et tema som bør drøftes da det kan føre til mer ferdsel inn i fjellet i ei sårbar tid. Viser også til bestemmelser og retningslinjer for villrein i Sølnekletten villreinområde jf. regional plan.

Kap. 7.7. Hensynssone bevaring kulturmiljø (H570) (PBL § 11-8 c)

Innspill:

Støtter forslaget til bestemmelser.

Tilføye byggeskikkveileder for å sikre ivaretagelse av verdifull og verneverdig bebyggelse om det ikke er ivare tatt gjennom kulturminneplanen.

Kap. 7.8. Båndlegging Naturmangfoldloven (PBL § 11-8-d)

Alle verneområder ligger inne i båndleggingszone etter Naturmangfoldloven (PBL § 11-8 d) jf. kap. 7.8 i bestemmelsene:

Innspill:

Under disse bestemmelsene ønsker Sølen verneområdestyre at det legges til retningslinjer som viser til gjeldende forvaltningsplaner for de verneområdene som har det jf. eksempel forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde med egne retningslinjer som gjelder innenfor landskapsverneområdet. Det vil også komme nye forvaltningsplaner med retningslinjer for andre naturreservater i kommunen framover.

Her samsvarer ikke alltid kommuneplanens bestemmelser og retningslinjer med verneforskriftens bestemmelser og tilhørende retningslinjer. Så det må tydelig komme fram at alle tiltak innenfor verneområder må sjekkes ut med vernemyndighetene om det er søknadspliktig eller ikke og hvilke regler som gjelder før tiltak settes i gang.